

SIMPOZION UNIVERSITAR

organizat de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad
cu tema Epistemologia geografiei

UVVG a organizat, la Baia Mare, pe data de 25 noiembrie, un simpozion universitar (parțial sub formă de work-shop), pe tematica epistemologiei geografiei, în contextul mai larg al bazelor teoretice și metodologice ale științelor.

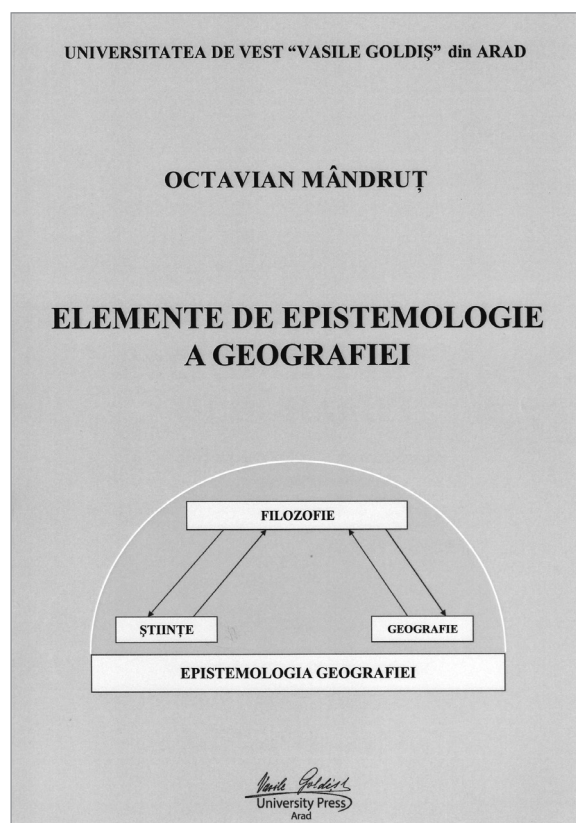
Organizarea acestui simpozion la filiala din Baia Mare a Universității este rezultatul unor preocupări semnificative ale unor cadre didactice de la facultățile acestei filiale și în special al existenței a două cărți pe această temă (*Demersuri epistemologice în geografie*, autor Dan Ion Bogdan, „Vasile Goldiș” University Press, 2014 și *Elemente de epistemologie a geografiei*, autor Octavian Mândruț, „Vasile Goldiș” University Press, 2014). Menționăm că aceste două cărți consacrate *epistemologiei geografiei* reprezintă, într-un fel, un unicat în câmpul universitar și științific din țara noastră, fiind deocamdată singurele pe această temă. Scopul acestui simpozion l-a reprezentat identificarea unor domenii de aprofundare în viitor a problematicii presupuse de epistemologia geografiei.

Simpozionul a fost organizat sub patronajul Acad. Al. Surdu, vicepreședinte al Academiei Române și al prof. univ. dr. Aurel Ardelean, președintele UVVG, la inițiativa domnului Octavian Mândruț, cerc. șt. princ. I și cadru didactic al UVVG și a conf. univ. dr. Nicolae Iuga, filosof și cadru didactic.

Prezența domnului Academician Alexandru Surdu la Baia Mare a fost legată de un eveniment deosebit care a avut loc în perioada respectivă la universitatea noastră.

După alocuțiunile introductive au avut loc expuneri și dezbateri pe marginea documentelor expuse.

Prof. univ. dr. **Aurel Ardelean**, președintele universității, a realizat o amplă prezentare a principalelor teorii, principii, modele și legi care au o certificare și utilizare largă în domeniul științelor despre natură, cu precădere în spațiul biologiei, paleontologiei și ecologiei. A

fost pusă în evidență bogăția deosebită a sistemului de principii și legi din domeniul biologiei, precum și modul în care acesta a influențat dezvoltarea gândirii teoretice în domeniul științelor despre natură. A fost evocată contribuția unor biologi români și străini cu rezultate semnificative în acest domeniu: N. Botnariuc, E. Macovschi, B. Stugren, G. Mohan, P. Neacșu, A. Ardelean, C. Simionescu și F. Deneș (cu teoria apariției vieții la rece), precum și teoriile clasice (evoluționism, darwinism, lamarckism, neolamarckism, neodarwinism). Profesorul Aurel Ardelean a prezentat contribuția lui Eugen Macovschi la evoluția biologiei prin definierea teoriei biostructurale.

Profesorul **Aurel Ardelean** a insistat și asupra teoriei segregării geografice, conform căreia izolarea geografică a unor specii reprezintă cauza apariției și formării unor specii

noi. Dintre teoriile referitoare la ecosisteme și ecosferă a fost evocată actualitatea concepției lui Barry Commoner, care sugerează „închiderea circuitului dintre resurse și deșeuri”. Idei semnificative au fost exprimate și în domeniul teoriei evoluției, al teoriei convergenței și, în general, al raportului dintre paleontologie și evoluționism.

Concepția actuală asupra mediului înconjurător are o pronunțată dimensiune spațială, geografică (relevantă și de recentul curs intitulat „*Geografia mediului*”, „Vasile Goldiș” University Press, 2013).

Prof. univ. dr. **Gavril Ardelean**, exemplificând raportul dintre protecția mediului și costurile economice, a adus precizări semnificative asupra extensiunii problematicii mediului în economie, precum și asupra bazelor funcționării economice în raport cu exigențele mediului înconjurător. Se apreciază că există în filialele universității „Vasile Goldiș” din partea de nord-vest a țării un potențial de cercetare cu posibilități ridicate de teoretizare a fenomenelor abordate, lucru manifestat cu ocazia simpoziunilor care au avut loc în anul 2014 la Baia Mare (29 aprilie) și Satu Mare (1 – 2 iunie), consacrate dezvoltării teritoriale și economice a acestei părți a țării.

Octavian Mândruț a realizat o expunere sintetică asupra recente sale lucrări intitulate „*Elemente de epistemologie a geografiei*”, apărută în editura universității.

Principalele elemente subliniate se referă la: legitimitatea epistemologică a unei științe duale, dimensiunea terminologică, sistemul conceptual și metodologic, sistemul de principii, legi și teorii cu semnificație în cercetarea integrată a suprafeței terestre, axiomatica geografiei, analiza epistemologică a unor domenii interioare semnificative, problema paradigmelor, influența viziunii epistemologice asupra geografiei teoretice și asupra dimensiunii educaționale a geografiei.

Octavian Mândruț a subliniat cu această ocazie satisfacția față de organizarea sub egida UVVG a acestui simpozion (îndeosebi în contextul în care are loc), după încercări cu rezultate limitate de organizare în alte centre a unui simpozion teoretic asemănător. Exemplul UVVG este considerat relevant și va trebui continuat pe domenii de competență legitimată ale acesteia (regionare, transdisciplinaritate,

didactici alternative, didactica centrată pe competențe, metodologia învățământului superior, geografia turismului, geografie regională, diferențieri teritoriale, mondializare).

La acest simpozion au participat cadre didactice universitare (filozofi și geografi), studenți și cadre din învățământul preuniversitar.

Profesorul universitar **Nicolae Iuga** (de la UVVG), filozof, a prezentat o substanțială panoramă a filosofiei actuale, a dimensiunii sale epistemologice și reflexia pe care o are aceasta în câmpul cercetării științifice. Exemplul unor simpozioane și volume anterioare (cum ar fi „*Paradigme*” - „Vasile Goldiș” University Press, 2014) demonstrează capacitatea teoretică pe care o au cercetătorii și cadrele didactice implicate în discutarea unor probleme cu o tematică regională (preponderent referitoare la Maramureș). Evoluția recentă a filosofiei (după cum o subliniază și recente cărți ale Academicianului Alexandru Surdu) deschide un câmp de reflexie care se poziționează într-un mod foarte clar „deasupra” științelor, oferindu-le o viziune articulată asupra reperelor teoretice principale asumate de lumea contemporană, în transformare.

Universitarul maramureșean Nicolae Iuga a sugerat realizarea unor discuții succesive pe tematica epistemologiei științelor și publicarea rezultatelor în volume colective, astfel încât evoluția prezentă a ideilor teoretice să consemneze contribuțiile realizate. Nicolae Iuga precizează că ar exista o anumită influență a procesului de mondializare asupra filosofiei și epistemologiei, ca domenii de interes major.

Profesorul **Dan Ion Bogdan**, cadru didactic la Facultatea de Geografia Turismului din Baia Mare, a realizat o prezentare succintă, dar foarte elocventă, a rezultatelor personale, consemnate în lucrarea „*Demersuri epistemologice în geografie*”, „Vasile Goldiș” University Press, 2014.

Au fost prezentată într-un mod intuitiv și sugestiv principalele contribuții epistemologice realizate în spațiul european, dar și din alte regiuni (India, China). Opțiunea teoretică principală, consideră Dan Ion Bogdan, o reprezintă poziția actuală „preparadigmatică” a geografiei, ca rezultat al evoluției de până acum, nefinalizată total. Dezvoltarea bazei teoretice a geografiei este inferioară expansiunii metodologice și problematice. Geografia actuală are o dezvoltare care a depășit sensibil posibilitățile interpretative teoretice, susține Dan Ion Bogdan.

Filosoful **Călin Herțeg**, fost student la București al Acad. Alexandru Surdu, a realizat o prezentare foarte sugestivă și interesantă a lucrării „*Filosofia pentadică*”, elaborată de profesorul său. Pentru un filosof, termenul de „realitate” semnifică altceva decât înțelesul ace-luiași termen pentru geografie sau științe. De altfel, întreaga terminologie filosofică sugerează un important „referențial” în sine, relativ greu accesibil din domeniul științelor. Călin Herțeg explică interesul epistemologic diferit pe care îl au domeniile științifice, prin radicalitatea și profunzimea investigației și a noutății produse. În acest context, există științe care s-au bucurat de o atenție privilegiată (fizica, matematica), față de alte științe, cu abordări teoretice limitate (geografie, istorie).

Călin Herțeg s-a oferit să prezinte, într-o succesiune de expuneri, celelalte elemente inovative aduse în filosofia actuală de Acad. Al. Surdu, pornind de la această viziune pentadică asupra realității și existenței.

În diferite luări de cuvânt a fost evocată și contribuția profesorului **Ion Mac** (fost pro-rector al filialei din Baia Mare) la abordarea bazelor teoretice ale geografiei (concretizată prin lucrările „Geografie generală” și „Geografie normativă”, apărute cu câțiva ani în urmă). De altfel, contribuția prof. Ion Mac în acest domeniu va face obiectul unei discuții ulterioare.

Profesorul **Cornel Faur** (cadru didactic la UVVG) subliniază că suprafața terestră (relieful) reprezintă locul geometric de interferență al elementelor specifice fiecărei geosfere. Relieful reprezintă, în acest fel, obiectul central al geografiei, în jurul căruia poate fi construit sistemul spațial și teritorial cu care se ocupă cercetarea geografică. Relieful, ca loc geometric interacțional, ar trebui să reprezinte un subiect predilect de formare inițială a specialiștilor în domeniul geografiei, apreciază Cornel Faur.

Prezentul simpozion a abordat o gamă largă de probleme teoretice ale geografiei și, într-un sens mai larg, ale științelor. În același timp, s-a convenit că există o serie de domenii care trebuie să necesite o discuție și analiză aprofundată; dintre acestea, menționăm:

- dezvoltarea reflexiei teoretice asupra sistemului spațiu – timp;
- compararea sistemului conceptual al geografiei cu al altor științe;
- racordarea discursului teoretic al geografiei și științelor la tematica filosofiei moderne;

- precizarea sistemelor axiomatice ale geografiei și științelor;
- rediscutarea problemei paradigmelor;
- analiza contribuției dimensiunii deterministe a mediului asupra posibilismului social în organizarea spațiului.

Prof. univ. dr. **Aurel Ardelean** a propus, printre altele:

- realizarea unui volum cuprinzând lucrările de la acest simpozion, inclusiv prin includerea unor opinii rezultate din discuțiile din work-shopurile ulterioare, organizate în cadrul universității; prof. Nicolae Iuga s-a oferit să se ocupe de realizarea editorială a acestui volum;
- realizarea, în cadrul Zilelor Academice Arădene, a unui simpozion intitulabil provizoriu „*Bazele teoretice și metodologice ale științelor despre natură*”:

Acad. **Alexandru Surdu**, vicepreședinte al Academiei Române, a apreciat lucrările simpozionului, unicitatea sa, contribuția originală semnificativă a autorilor, precum și realizarea celor două lucrări pe tematica epistemologiei geografiei, de către Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad. A sugerat abordarea mai largă a bazelor teoretice ale științei, prin includerea, pe lângă epistemologie a altor domenii de interes ale filosofiei actuale.

Gândirea modernă evoluează foarte mult și aduce, în permanență, viziuni cu o mai înaltă complexitate asupra realității înconjurătoare, contribuind la adâncirea cunoașterii. Acest lucru presupune și o dezvoltare corespunzătoare a dimensiunii teoretice a științelor și a existenței cotidiene.

Acad. Alexandru Surdu și-a exprimat speranța că va fi posibilă existența, în curând, a unei lucrări integratoare care să aibă ca obiect „geografia teoretică”. Viziunea pentadică asupra lumii constituie un referențial suficient de generos, care ar permite, teoretic, modificări sensibile în abordările științifice. Filosofia ca „metaștiință”, rezultată direct din dinamica procesului de gândire și cunoaștere, reprezintă și va reprezenta cel mai înalt nivel teoretic de abordare constructivă a problematicii esențiale referitoare la om și lumea în care trăiește.

Acad. Alexandru Surdu a apreciat inițiativa organizatorilor, promițând că va participa, de câte ori este posibil, la discuții pe teme teoretice similare.